પહેલા ધોરણની નોટ.

છપાવી પ્રસિદ્ધ કરનાર.

બુકસેલર મોતીલાલ મગનલાલ શાહ.

ઠા. માણેકચોક—રીચીરોડ.

મુ. અમદાવાદ.

અમદાવાદ.

"વિજય પ્રવર્ત્તક" પ્રેસ.

સંવત ૧૯૫૨. સન ૧૮૯૬.

કીંમત ૨ આના.

पेहेला धोरणनी नोट.

મૂળાક્ષરો.

ગુજરાતી વ્યંજનો.

ક ખ ગ ઘ ઙ ચ છ જ ઝ ઞ ટ ઠ ડ ઢ ણ ત
થ દ ધ ન પ ફ બ ભ મ ય ર લ વ શ ષ સ
હ ળ ક્ષ જ્ઞ.

ગુજરાતી સ્વરો.

અ આ ઇ ઈ ઉ ઊ એ ઐ ઓ ઔ અં અઃ

બાળબોધ મૂળાક્ષરો.

क ख ग घ ङ च छ ज झ ञ ट ठ
ड ढ ण त थ द ध न प फ ब भ
म य र ल व श ष स ह ळ क्ष ज्ञ

બાળબોધ સ્વરો.

अ आ इ ई उ ऊ ए ऐ ओ औ अं अः

ગુજરાતી બારાક્ષરી.

ા િ ી ુ ૂ ે ૈ ો ૌ ં ઃ

ક કા કિ કી કુ કૂ કે કૈ કો કૌ કં કઃ

ખ ખા ખિ ખી ખુ ખૂ ખે ખૈ ખો ખૌ ખં ખઃ

ગ ગા ગિ ગી ગુ ગૂ ગે ગૈ ગો ગૌ ગં ગઃ

ઘ ઘા ઘિ ઘી ઘુ ઘૂ ઘે ઘૈ ઘો ઘૌ ઘં ઘઃ

ચ ચા ચિ ચી ચુ ચૂ ચે ચૈ ચો ચૌ ચં ચઃ

છ છા છિ છી છુ છૂ છે છૈ છો છૌ છં છઃ

જ જા જિ જી જુ જૂ જે જૈ જો જૌ જં જઃ

ઝ ઝા ઝિ ઝી ઝુ ઝૂ ઝે ઝૈ ઝો ઝૌ ઝં ઝઃ

ટ ટા ટિ ટી ટુ ટૂ ટે ટૈ ટો ટૌ ટં ટઃ

ઠ ઠા ઠિ ઠી ઠુ ઠૂ ઠે ઠૈ ઠો ઠૌ ઠં ઠઃ

ડ ડા ડિ ડી ડુ ડૂ ડે ડૈ ડો ડૌ ડં ડઃ

ઢ ઢા ઢિ ઢી ઢુ ઢૂ ઢે ઢૈ ઢો ઢૌ ઢં ઢઃ

ણ ણા ણિ ણી ણુ ણૂ ણે ણૈ ણો ણૌ ણં ણઃ

ત તા તિ તી તુ તૂ તે તૈ તો તૌ તં તઃ

થ થા થિ થી થુ થૂ થે થૈ થો થૌ થં થઃ

દા દિ દી દુ દૂ દે દૈ દો દૌ દં દઃ

ધ ધા ધિ ધી ધુ ધૂ ધે ધૈ ધો ધૌ ધં ધઃ
ન ના નિ ની નુ નૂ ને નૈ નો નૌ નં નઃ
પ પા પિ પી પુ પૂ પે પૈ પો પૌ પં પઃ
ફ ફા ફિ ફી ફુ ફૂ ફે ફૈ ફો ફૌ ફં ફઃ
બ બા બિ બી બુ બૂ બે બૈ બો બૌ બં બઃ
ભ ભા ભિ ભી ભુ ભૂ ભે ભૈ ભો ભૌ ભં ભઃ
મ મા મિ મી મુ મૂ મે મૈ મો મૌ મં મઃ
ય યા યિ યી યુ યૂ યે યૈ યો યૌ યં યઃ
ર રા રિ રી રુ રૂ રે રૈ રો રૌ રં રઃ
લ લા લિ લી લુ લૂ લે લૈ લો લૌ લં લઃ
વ વા વિ વી વુ વૂ વે વૈ વો વૌ વં વઃ
શ શા શિ શી શુ શૂ શે શૈ શો શૌ શં શઃ
ષ ષા ષિ ષી ષુ ષૂ ષે ષૈ ષો ષૌ ષં ષઃ
સ સા સિ સી સુ સૂ સે સૈ સો સૌ સં સઃ
હ હા હિ હી હુ હૂ હે હૈ હો હૌ હં હઃ
ળ ળા ળિ ળી ળુ ળૂ ળે ળૈ ળો ળૌ ળં ળઃ
ક્ષ ક્ષા ક્ષિ ક્ષી ક્ષુ ક્ષૂ ક્ષે ક્ષૈ ક્ષો ક્ષૌ ક્ષં ક્ષઃ
જ્ઞ જ્ઞા જ્ઞિ જ્ઞી જ્ઞુ જ્ઞૂ જ્ઞે જ્ઞૌ જ્ઞો જ્ઞં જ્ઞઃ

પેહલીનું ડીકટેશન.

આ.	હું.	ખાવા.	હતાં.	બેન.	કહ્યું.	બીજો.
બા.	લઉં.	જોવા.	નહિ.	વાત.	પૂછ્યું.	ક્યારે.
છે.	લેજે.	લેવા.	તારે.	કહ્યું.	જોઇશે.	ત્યારે.
ભૂ.	વાવા.	આવ.	આપજે.	ખાવું.	પૂરી.	ગઇ.
પા.	મારૂં.	નહિ.	એને.	આપજો.	જુઓ.	ઘેડું.
જા.	તેલ.	દૂધ.	ખાજે.	કોણ.	ગાગી.	કાકો.
ભા.	આપ.	ઊંટ.	ભાજી.	થાય.	હતી.	ઊનું.
તું.	છું.	પછી.	શાક.	માશી.	આપો.	ગુંદર.
આ.	મને.	એને.	તારી.	એક.	કેરી.	આંખો.
જો.	લાવ.	ખાજે.	દાળ.	એ.	તેણે.	સોનું.
લે.	ખાજે.	મારા.	આવશે.	ભાઇ.	કોણે.	આવે.
તે.	ખાઉં.	હશે.	ઊંઘે.	જાણે.	એને.	બીજું.
જી.	પીઉં.	જોતું.	દેશે.	મસ.	શાસારૂ.	સેતા.
ના.	જાય.	જેમ.	હાથ.	આપીશ.	તમારા.	જોવા.
હા.	આવું.	તેગ.	તારા.	લાવી.	તમે.	કાલે.
રૂ.	આવ.	મોર.	પગ.	કરશે.	ભૂખ.	કાન.
તાતા.	કેમ.	તારે.	જોઉં.	ખાશે.	પણ.	ચાર.
છી.	તુંએ.	ઘર.	લેવું.	સુરત.	ભૂખી.	કેટલાં.
બી.	જાઉં.	પીશે.	પગમાં.	બાજરી.	કહે,	માથું.
ઘી.	લાં.	ખાપા.	નથી.	શેના.	થઇ.	છત્રી.
કે.	તલ.	આપશે.	કાકા.	થાય.	લાગી.	માથાં.
જે.	મામા	ગારે.	ક્યાં.	વઉંના.	બહાર.	હોય.
શું.	વારૂ.	ઘેર.	નાક.	પૂછો.	જાઓ.	પશુ.
બાઉ.	આપો.	ગોળ.	તમારા.	કહો.	ખાશો.	પૈસો.
પે.	દે.	હતું.	ક્યાં.	માગે.	પાસે.	આવો.
	વ્યાજ.	ભાવ.	કાંઇ.	તો.	ભાભી.	જોડે.
	માત.	ગારે.	આપ્યું.	કામ.	તેની.	તેડી.

આપણા.	બીમો.	વહુ.	ખેતર.	રોજ.	મેળ.	કરીએ.
નાની.	આખું.	એમને.	સાંભળો.	રોટલા.	જોયો.	તોડીશ.
બીજું.	બહુ	ડોશી.	કાચું.	લોટ.	દયા.	ઓરડી.
જણશ.	પાણી.	હીંડાતું.	ઘંટી.	દળે.	છાશ.	[illegible]
ખીર.	ખપ.	ભલાં.	મજૂરી.	દળી.	ભેંશ.	નાકો.
પૂરી.	ઉભી.	બાપડી.	રાખજે.	બાફતાં..	રંગ.	ફુળીઆ.
સારો.	છોડી.	તેમને.	અનાજ.	આવડે.	કાળો.	નીકળે.
માટે.	શો.	ચાલે.	વાળા.	શણે.	સમજશુ.	કીધું.
મેળે.	કને.	પૂછીશું.	પૈસા.	રમું:	દહીં.	બેઠી.
લીધો.	પીળું.	ચોળ.	વેચવા.	ઊકે.	તેં.	અલી.
કાગળ.	કાચા.	વાળ.	આવ્યો.	પાકું.	મઠ.	ખબર.
કેવો.	તરસ.	ગંદી.	ભૂલતો.	સૂતી.	મીઠું.	લાકડી.
ખખાવશે.	લાગી.	ગાંડી.	બોલો.	ગાય.	કઢી.	લોહી.
સખીશ.	બલી.	લૂગડાં.	પાંચ.	પેલી.	હાથે.	સૌ.
વારે.	પેટ.	અરે.	શી.	ધોળી.	જોયા.	વાળુ.
આવડે.	રાંધો.	મેલાં.	થોડી.	રાતી.	ખીચડી.	બચી.
બૂમો.	ખાધા.	ઊંડે.	મગ.	અજાણી.	પારખી.	મોટે.
થયું.	ખવાડતાં	જૂઓ.	અડદ.	અહીં.	દેખાડું.	ગાળો.
ધાડો.	દહાડો.	ચોળતી.	વાલ.	ચોથી.	ઝાડ.	દીધી.
પાડશો.	ખવાય.	ઓળ.	ખાંડ.	ચારો.	ખૂણો.	લાત.
બેસું.	રાંધેલા.	પહેર.	ઘી.	ગોધો.	ઠીક.	વાંક.
ઘોડો.	બાપડા.	મેલ.	ભાજી.	ઘાસ.	ચેલો.	માંદી.
ઘોડે.	ધામે.	ડીલ.	દૂધી.	બધું.	ચઢી.	કડવાં.
કયે.	અમે.	ગંદા.	સૌ.	થોડું.	આંબો.	ઓસડ.
છોકરા.	ઝટ.	માથું.	દાણા.	વિના.	આમલી.	જૂઠું.
આપણે.	દાંત.	નહાતી.	જાતનાં.	નાખ.	પીપળો.	તણાઇ.
જાડો.	મધ.	ફૂએ.	બાકી.	નાખીએ.	લીમડો.	તોફાન
આવડે.	આપણી.	જુઓ.	રોટલી.	ભરાય.	વડ.	આ[illegible]
ચાકર.	શેરી.	ઓ[illegible]ખ્યો	બારી.	ખાવાનું.	ચોરી.	

ઊભો.	નિશાળ.	મારતા.	હળ.	પોપટ.	મૂકું.	સાત.
ભૂલો.	જણ.	શેઠ.	બળદ.	પાંખો.	જોડે.	આઠ.
વાગે.	વધારે.	ઘુઘુ.	કહેલું.	ઝાડે.	ઉમેરીએ.	નવ.
રીતે.	પૂરાં.	હુંએ.	ધણી.	માળા.	ઊલટા.	દશ.
ચૂલામાં.	વગાડે.	ખેંચે.	ખેડે.	ઊંદર.	ચાર.	મીડું.
મોટા.	પીપી.	દીઠાં.	પોતાની.	ધલોડી.	પાંચ.	ઉમેરીએ.
જીવ.	ભેંસ.	નાગાં.	ઢોર.	દીધાં.	છ.	લખાય.
પોતાની.	મહેતાજી.	ધૂળ.	કૂતરો.	ગધેડો.	આંગળાં.	તેવારે.
જરા.	મજા.	કાદવ.	બિલાડી.	એક.	પાઇ.	
ઢોલ.	બેસવા.	કણીઓ.	કબૂતર	બે.	મૂકીએ.	
ઢગલા.	ગાડી.	ફરે.	ચકલો.	ત્રણ.	ચોપડી.	
ખાંધે.	વરસ.	ભણે.	કાગડો.	લેખણ.	બાકી.	

ગૂજરાતી બીજી ચોપડીના અર્થ.

પાઠ ૧ લો.

ઉકેલતાં=વાંચતાં.
શીખામણ=બોધ, ઉપદેશ, અક્કલ,સમજણ.
મઝાની=સારી.
સાચવજો=સંભાળજો. જાળવજો.
બોલીએ=વદીએ.
અક્ષર=દરકત, હરફ.
બગાડશો=ખરાબકરશો.
વાહ=સારીચીજ જોઈએ ત્યારે બોલાય છે.
દહાડો=દિવસ.
પુરા=બરાબર, બધા.
બોલ=શબ્દ.
ડાહીડાહી=ડહાપણવાળી, શીખામણની.
મા=નહિ.
ઠેકાણે=જગોએ.
બગડે=ખરાબ થાય.
ફાડવાં=ચીરવાં.
વહેલું=જલદી, ઝટ.
ભણવું=શીખવું.
ઠીક=બરાબર,સારીરીતે.
છેક=ઘણું, બહુ.
તાણીને=ઘાંટો કહાડીને, ખેંચીને.
ધીમેસાદે=હળવેઅવાજે
સૌ=બધાં.

પાઠ ૨ જો.

શોભાય=સારી દેખાય.
કારજ=કામ.
હૈઉં=મન.
હરખાય=રાજીથાય.
સમજણ=અક્કલ.
વિગતેથી=સમજણથી.
સાર=મતલબ.
દેખી=જોઇ.
જીવઘાલીને=મનરાખીને.
વિચાર કરવો=સમજવું.

(કવિતાની સમજુતી.)

સારી ચોપડીઓ સારી દેખાય. તે જોઇને મન રાજી થાય; પણ જો તે સમજણથી વાંચીએ; તો તેમાંથી કામ થાય છે (૧). જેમ જેમ મન રાખીને વાંચે, તેમ તેમ તેમાં (વાંચનારમાં) સમજણ આવે; પણ વાંચીને વિચાર કરે નહિ તે સઘળી (બધી) એ મતલબ સમજે નહિ (૨). તો થોડીતો ક્યાંથી સમજે) મતલબ કંઇ સમજે નહિ.

પાઠ ૩ જો.

ચકલી } પાંખોવાળાના-
ચકલો } નાં જાનવર.
લાવ્યો=લઇઆવ્યો.
પૂછ્યું=કહ્યું, તજવીજ-
કરી.
રાણા=રાજા.
તપેલું=મોટી તપેલી, રાં-
ધવાનુ વાસણ.
બારણું=ઘરનો દરવાજો.
પેસાશે=માંહે જવાશે.
પાટો=ચીંદરડું.
ઓરવું=રાંધવાના વાસ-
ણમાં નાંખવું.
ઉતારો=માથેથી હેઠેમૂકા-
લઇલો.

પાઠ ૪ થો.

ફરિયાદ=અરજ.
એકલા=સંગાત વગર.
પકડાવી મંગાવ્યો=ઝાલી
આણ્યો.
મહારાજ=મોટારાજા.
ગભરાઇને=ડરીજઇને.
હુકમકીધો=ફરમાવ્યું.
કને=પાસે.
જવાબદીધો=ઉત્તર આ-
પ્યો.

વીગેરે.
ફાડીને=ચીરીને.
રીસ=ગુસ્સો.

પાઠ ૫ મો.

બૂમેબૂમ=રાડેરાડ, ધાંટા-
કહાડી રડવું તે.
ગોવાળીઓ } ઢોર ચા-
ગોવાળ } રનાર.
ગોવાળણી=ઢોર ચારનારી
બાઇડી.
છેવટ=છેલ્લીવારે.
જવાબ વાળ્યો=જવાબ
દીધો.
કહાડયો=બહાર આણ્યો
નાંખ્યો=ફેંક્યો.
કાંણો=આંધળો.
આગળ=પાસે.
ખીર=દુધને ભાતરાંધીને
કરે છે તે.
પોળી=વખેડીને કરેલી
રોટલી, બેપડી.

પાઠ ૬ ઠો.

તપાવી=ઉનીકરી.
પાટલો=લાકડાનો હોયછે-
તેપર બેસાય છે.
લુચ્ચાઇ=ઠગાઇ.
ઠોક્યો=માર્યો,

દોરવું=હાથ ઝાલીને લ-
ઇ જવું.
જોડે=સાથે, સંગાતે.
લોઢી=લોઢાનો તવો, ક-
લેઢું.
ખૂબ=ઘણી, બહુ.
દાઝી=બળી મુઇ.
ખોટીવાત=જોડી કહાડે-
લી વાત.
પેઠે=માફક, જેવું.
વાંક=ગુનો, તકસીર.
ફળ=ફાયદો.

પાઠ ૭ મો.

બહુ=ઘણું.
ગાગર=ગોળુ, મટકું.
ઓસડ=દવા.
ઝેર=જે ખાવાથી મરી-
જવાય તે, અફીણ-
વીગેરે.
સાજી=સારી.
રોજ=હમેશાં.
બગાડે=ખરાબ કરે.
મેલાં=ગંદાં, મેલવાળાં.
ડાહી=ડહાપણવાળી.
ખોટી=નઠારી.
ગાને નહિ=કહ્યું કરેનહિ.
માંદી=મંદવાડવાળી.
વધારે=ઘણું.

=ઉપરી, શેઠ, રાજાલાલચોળ=ઘણી રાતી.

પાઠ ૮ મો.

બરસાદ=વાદળમાંથી પાણી પડે છે તે.
ગીત=કવિતા.
ઘેબરીઓ=ઘેબરનાજેવો.
પ્રસાદ=ખાવાનું.
ઘેબર=ઉમદા પકવાન.
નેવલે=નેવાએ.
કારેલાં=શાકનું નામ છે.
દેડકાં=ચોમાસામાંનાનાં જાનવર થાય છે તે.
ગાજે=બોલજે.
તાણી=તાણી ગયા.
ઉનીઉની=ઉતરતી,તાજી.
નઠારી=મસ્તી કરનાર ગાળો દેનાર વિગરે તોફાન કરનાર.
સમજોછો=સમજણ પડે છે.

(કવિતાની સમજુતી.)

ઘેબરીઆ પ્રસાદ જેવો વરસાદ તું આવ, તેથી ઉની ઉની રોટલી ને કારેલાનું શાક મળે; વરસાદ તું નેવે પાણી (પડે તેમ) આવ; કે નઠારી છોડીને દેડકાં તાણી જાય. (૧).

પાઠ ૯ મો.

એકજ=સરખાં, જૂદાં નહિ તે.
જણસ=વસ્તુ.
ટટ્ટુ=નાનો ઘોડો.
પારકો=બીજાનો.

પાઠ ૧૦ મો.

પાડુ=ભેંસનું બચ્ચું.
જાળવે=સંભાળસે,સાચવે
નીરે=ઢોરનેઘાસનાંખેતે.
સંભાળ=ખરદાશ રાખવી તે.
જક્કી=હઠીલું.
વાછરડું=ગાયનું બચ્ચું.
પટેલ=કણબી, ખેડુત.
જતન=સાચવવુંતે,રક્ષણ
વાડો=ઘરપાસેની આંત્રલી ઉઘાડી જગો.
ચારો=ચાર, ઘાસ, ખડ.
ઓસડવેસડ=ઓસડ વીગેરે.
ચારવાને=ચરાવવાને.
ખેતર=અનાજપાકવાની જગો.
આણે=લાવે.

પાઠ ૧૧ મો.

ચેનપડે નહિ=સુખથાય નહિ.
બંધીખાને=કેદખાનામાં
વિચાર=મનસુબો.
નીસરી=નીકળી, નાશી.
અહીંઆંથી=આઠેકાણેથી
ફરાય=રઝળાય.
વાંસે=પાછળ.
લાગ=દાવ.
છૂટું=બંધન વગરનું.
મજા=ગમત.
જક્કી=હઠીલું.
ઘેલુ=ગાંડુ.
જડ=હઠ.
છોડે=મૂકે.
સમજાવ્યું=શીખામણદીધી.

પાઠ ૧૨ મો.

લાગઆવ્યો=લાગ

મળ્યો.
વગડામાં=જંગલમાં.
સટકીગયું=નાશી ગયું.
અણસમજ=સમજણવગર.
કાતર=આંધુ.
ડાહી=સમજુ, વિચાર વાળી.
ઊંઘીગયાં=સુઈ ગયાં.
છાનુમાનું=છુપીરીતે,કોઇ જાણે નહિ તેમ.
વાઘ=ફાડીખાનાર જાનવર.
ભલું=સારૂં.

પાડોશી=ઘરનીઆશપાસ રહેનાર.
અંતે=છેવટે, આખરે.
દુ:ખી થાયછે=દુ:ખપામેછે.
ડાહ્યો=સમજણવાળો.
મોડીરાતે=ઘણીરાતગયા પછી.
માનવી=કબુલ કરવી.

પાઠ ૧૩ મો.

મનમાન્યું=મરજીમાં આવે તેટલું, બહુ, ઘણું.
ચરવાને=ખાવાને.
વનમાં=વગડામાં.
કીધો=કર્યો.
વાસકર્યો=જઇરહ્યું,રેઠાણ કર્યું, મુકામ કર્યો.
પ્રાણ=જીવ.
દુ:ખિયું=દુ:ખી.
અવસ્થા=વલે, દશા.
વળતી=પછીથી.
અજાણ=જાણીતુનહિતે, મૂર્ખ, અણસમજુ.
એજ=એના જેવી.
ચિત્ત=મન.
છેક=ઘણું, બહુ.
નાઠું=દોડી ગયું.

(કવિતાની સમજુતી.)

વાડામાંથી એક પાડું, છેક છૂટું (બંધનવગર) થઇને નાઠું; ને ઘણું ઘાસ ખાવાને, વગડામાં જઇને રહ્યું (૧).

પછી વાઘે જીવ લીધો (મારી નાંખ્યું). એવું અજાણપણે દુ:ખી થયું; જે (છોકરૂં) મનથી છુટું થવાને જાય, તેની એવી (પાડાના જેવી) વલે થાય. (૨).

પાઠ ૧૪ મો.

પલાળે=ભીની કરે.
ભરવાના=ભરી મૂકવાના
રૂસ=દૂધનું દહીંકરવાનું સણ, પાટીઆ.
ચીકણી=ચીકાશવાળી.
ઠીકરાનાં=માટીનાં.
જાત=પ્રકાર, વર્ગ.
નરમ=પોચી.
કામની=ખપની.
દોહણી=છાસનું વાસણ.
દાણા=અનાજ.
બેડાં, ગોળા, ગોળીઓ } પાણીભરવાનાંવાસણનાં નામ છે.

આખરે=જમાવે.

પાઠ ૧૫ મો.

પાળે=કીનારે, તેડે.
પથરે=પથરાથી, ઇટાળાથી.
ધડાધડ=ઉપરા ઉપરી.
વાગ્યા=લાગ્યા.
બગાડ=નુકશાન.
ફેંકવા=નાંખવા, છિછેટવા.
જવાબ દીધો=ઉત્તર વાળ્યો.
રે=દુ:ખનો પોકાર છે.
ગરીબ=જોરવગરનાં, રાંક
કશીએ=કંઇપણ.
કાયર=હેરાન.
મળ્યા=મચ્યા.
સંભાળીને=સાચવીને.
શા માટે=શું કરવા.

પાઠ ૧૬ મો.

વેલણ } રાંધવાના કામનાં ઓજાર છે.
કડછી
ભૂંગળી

થાળી } ખાવાનાં વાસણ છે.
વાડકા

તાસક=રકાબી, તપેલીનું ઢાંકણું.
વખત=વેળા.
રાંધ્યું=રસોઇ કરે.
તેવડે=તેથી.
મોં આગળ=પાસે, કને.
બેનપણી=ગોઠીયણ, સૈયર.
નોતરૂં=જમવાનુ કહેવુંતે.

પાઠ ૧૭ મો.

મણા=ખામી, ખોડ.
ભાંડુ=ભાઇ, બેન.
ધાણી } સેકેલું અનાજ મેહેતાજીએ વધારે સમજાવવું.
પઉંઆ
ટેવ=માહવરો, રીત
ગાળો ભાંડવી=નઠારૂ કહેવું.
લઢવું=મારાગારી કરવી.
કજીઓ કરવો=ગાળો દેવી વગેરે તોફાન કરવું.
મેહેતાજી=ભણાવનાર, માસ્તર.
મૂકાવી=છોડાવી.
જરા=લગાર, થોડી.

પાઠ ૧૮ મો.

છોટીઓ=છોકરાનું નામ છે.
નાનું બાળક=નાનુ છોકરૂં.
આટલી=આવડી.
ભાણો=ભાણેજ, બેનનો દીકરો.
વાર=વખત.
રોતો=રડતો.
મેલાય=મૂકાય.
તેડવા=લેવા.

પાઠ ૧૯ મો.

નિશાળીઆ=ભણનારા.
પરીક્ષા=તપાસ, કમિટી.
કૂદાવતી=ચેકાવતી, ઉછાળા મારતી મારતી.
ભણેલાં=શીખેલાં.
ઇનામ=હુશીઆરી દાખલ આપવુંતે, શીરપાવ.
બાકી=વધારેનાં, બાકી રહેલાં.
જોવા=તપાસવા.

પાઠ ૨૦ મો.

સાગટુ=સાથેથી, એકી વારે.
નીકળ્યો=નીસર્યો.
મૂઠો=બાચકો.
સાંકડુ=નાનું, થોડું પહોળું.
અટકી રહ્યો=ભરાઇ રહ્યો.
જણ=માણસ.
અડધાં=થોડાં.

એકદૂરે=એકદમ.
ઝટ=તરત, જલદી.
કેમે કર્યો=કોઇપણ રીતે.
જગાર=જરી.

પાઠ ૨૧ મો.

પૂછડીઓ=પૂછડાવાળો.
હજામ=વાળંદ, ગાંયજો
બાંડો=પૂછડાં વગરનો.
કપાવી=વઢાવી.
બેટા=દીકરા.
ચીડવે=ખીજવે.
ખીજવવું=ચીડવવું.

પાઠ ૨૨ મો.

કામકાજ=કામ વગેરે.
મજૂર=વૈતરૂ કરનાર.
સાંધા=કાપા.
દરજી=લૂગડાં શીવનાર, સોઇ, મેરાઇ.
સૂતર=રૂના તાંતણા.
કલમ=લેખણ.
મોતીના દાણા જેવા=ગોળ, સરખા.
બિચારો=ગરીબ.
ધોબી=લૂગડાં ધોનાર.
જમીએ=ખાઇએ.
શીવે છે=સાંધે છે.

પાઠ ૨૩ મો.

ધ્યાન=ચિત્ત, મન
પાંસરા=સીધા, પાધરા.
રખડો છો=રખડો છો.
વેળાસર=વખત પ્રમાણે
માયા=હેત, પ્યાર.
મન=ચિત્ત.
વઢવું=ગાળાગાળી કરવી.
ભૂલ=ખોટ, ચુક.
બતાવે=દેખાડે.
કદી=કોઇ વખત.
ખોટું=ખરાબ.
છૂટી=રજા.
ભણવો=શીખવો.

પાઠ ૨૪ મો.

નિત્યે=રોજ, હમેશાં.
નીસરી=નીકળી.
ચોડી ચીત=મનરાખીને.
ગુરૂ=શિક્ષક.
શિક્ષા=શીખામણ.
રૂડી=સારી.
સારીપેર=સારીપેઠે.
પાંશરૂ=તરત, રસ્તે ખોટી થયા વગર.
રીત=રીવાજ.

(કવિતાની સમજુતી.)

રોજ નિશાળે જવું, ને મન રાખીને ભણવું; માસ્તરની શીખામણ માનવી, ને સારી રીત રાખવી. (૧)

મન રમવામાં રાખશો નહિ, એ સારી પેઠે સમજો; અને નિશાળમાંથી નીકળીને (છુટયા કે), પાંસરા ઘેર જવું (૨).

પાઠ ૨૫ મો.

શિખાવાની=જાણવાની.
તાળો=ગાડુ હાંકનાર
ખૂબરીતે, આંતરીતે.
નીચે=હેઠે.
વિચાર્યું=ધાર્યું, વિચાર કર્યો.
રસ્તો=માર્ગ, વાટ.
ઠેકાણું=જગો.
બિચારો=બાપડો, ગરીબ.
મૂર્ખ=અક્કલ વગરનો.

ઊઠાડી=ઉભીકરી,ખસેડી

પાઠ ૨૬ મો.

શેરડી=ગળ્યા રસનો સાંઠો.
ટોપલી=નાનો ટોપલો.
નળીઆં=નેવાં.
કોપરાં=ટોપરાં.
છાયું=ઢાંક્યું.
દાણા=ધાન્ય, અનાજ.
માર્ગ=રસ્તો.
બારો=મોટી બારી.
કનેથી=પાસેથી.
ધણી=માલેક, શેઠ.
દાંડા=વળીઓ.

પાઠ ૨૭ મો.

કમાડ=બારણાં.
ભીંતરડી=ભીંત.
ઉઘાડશો=ખોલશો.
છાયાં=ઢાંક્યાં.
કેરાં=નાં, તણાં.
રખડવા=રઝળવા.
આડું=હઠીલું.
વાશીને=બંધ કરીને.
વલે=દશા, હાલત.

પાઠ ૨૮ મો.

અમથી=નકામી, ખોટી.
આવડતું નથી=આવડે નહિ.
રઝળવા=રખડવા, રમવા.
સુખી=સુખમાં.
જોડેલી=જોડી કહાડેલી બનાવેલી.
ખરી=સાચી, બનેલી.
સમજ=સમજણ, અક્કલ.

પાઠ ૨૯ મો.

રોતો=રડતો.
સવારમાં=વહાણામાં.
નહોર=નખ.
પહોળું=ચોડું, ઉઘાડું.
ચોપડયાં=લગાવ્યાં.
તાણતો=ખેંચતો.
ભેંકડો=તાણીને રોવું તે
લાહે=બળતરા.
સરખી=બરોબર.
બળવા માંડી=થવાલાગી

પાઠ ૩૦ મો.

કાંસું, તાંબુ, પીતળ } ધાતુનુ નામછે.
ધોળાસપર=થોડુ ધોળું
અથડાય=ટીચાય.
આંજેલાં=ઉઠકેલાં અજવાળેલાં.
સાચવવાં=સંભાળવાં.
ગોભાય=ગોબો પડે, ખાડો પડે તે.
ચળકતાં=ઉજળાં, તેજમારતાં.
લાલ=રાતા.
તાંબાકુંડી, ગરમું, કથરોટ, લોટી, તપેલાં, લોટીઓ } વાસણનાં નાગ છે. વધારે મહેતાજીએ સમજાવવું.
જણાય છે=જાણવામાં આવે છે.
ભોંય=જમીન
કદાચ=કોઇ વખત.
ફૂટી=ભાગી.

પાઠ ૩૧ મો.

નાનીશી=નાનકડી.
પોતડી=પોતીયું, છોટી ધોતલી.
પિછોડી=ખેસ.
હીરકોરી=રેશમીકોરનું
હલકી=થોડી કીંમતની નાની.
જામદાની=સૂતરાઉ ફુટીદાર લૂગડું.
અંગરખી=અંગરખું.
ગરીબ=પરાણે ખમે ન-

ભાવનાર.
નામાં=નામ.
શીખીશ=આવડશે.
માટે=કાજે, વાસ્તે.

પાઠ ૩૨ મો.

વાગોળવું=ખાધેલું પાછું મોંમાં લાવી ચાવવું તે
માખણ=મસકો.
ખરીઓ=ઢોરના પગે નખ હોય છે તે.
ફાટ=ચીરો.
ભાવે=સારૂં લાગે.
બન્ને=બે, બે.
ચરે છે=ઉગતુ ઘાસ ખાય છે.
ચાવે છે=દાંતેવતી કુચા કરે છે.
ઘી=તાવેલું માખણ.
તાવેછે=ઉનું કરે.
શી શી વાત=કઇ કઇ વાત.
મથાળે=ઉપલા ભાગે.
ગોધો=આખલો.

પાઠ ૩૩ મો.

ગુણ=ફાયદો.
આધાર=આશરો.
અગણિત=ઘણા, બેસુમાર.
પશુ=ઢોર, ચારપગવાળાં.
ખાંતે=હોંશે, ખુશીથી.
પ્રાણ=જીવ.
સુખદાતા=સુખ આપનાર.
નર=મરદ, પુરૂષ, ભાઇડા.
નાર=બાઇડીઓ.
જન=માણસ.
જન્મતીવાર=અવતરતી વખત.
ઘણું કરી=ઘણે ભાગે.
પંખી=પાંખવાળાં જનાવર.

(કવિતાની સમજુતી.)

ગાયમાં ઘણા ગુણ છે, તે (ગાય) સુખની આપનારી કહેવાય છે; વળી તે દૂધ, દહીં, ઘી આપે છે. તેને સૌ માણસ હુંશથી ખાય છે. (૧) ભાઇડા, બાઇડીઓ, ઢોર અને પંખીને, તથા (બીજા) જનાવરની જાતમાં જુઓ કે (અવતરતી વખતે) તેમના જીવને ઘી અને દુધનોજ ઘણો આધાર છે. (૨)

પાઠ ૩૪ મો.

જણસો=વસ્તુઓ.
દૂધપાક=દૂધમાં થોડાચોખા નાખી રાંધેને નરમ ઉતારે તે.
ઠારે=જમાવે, ઠરવાદે.
ખડબાં=ફોદા, ચોસલાં.
જામીજાય=ઠરી જાય.
ચાસણી=ખાંડનું ઉકાળેલું પાણી.
વલોવે=ઘણું હલાવે.
તાવીને=ઉનું કરીને.
લોચો=લોંદો.
બુરૂ=ધોયેલી ખાંડ.
ચીકણું=ચીકાશવાળું.
માવો=દૂધને બાળી બાળીને લોચો કરવો.

પાઠ ૩૫ મો.

સંતાડીને=છુપાવીને

લેખણ=કલમ

માન્યું=કબુલ કર્યું.

ટેવ=આદત, મહાવરો.

ખોટી=ખરાબ, નઠારી.

જૂઠો=જૂઠું બોલનાર.

પાઠ ૩૬ મો.

પાવલી } નાણું છે વધારે મેહેતાજીએ સમજાવવું.
પાઇ }

ચોરી=છાની રીતે લેવું તે, દોંગાઇ.

લટકાવી=ભેરવી.

ફજેતી=આબરૂને નુકશાની.

છાનુંછાનું=છુપી રીતે.

પકડાઇ=ઝલાઇ.

પાઠ ૩૭ મો.

વાળુ=સાંજરે ખાવું તે.

શરમાયો=લજવાયો.

પહેલાં=અગાઉથી.

સોંપ્યો=હવાલે કર્યો, આપ્યો.

તેડાવીને=બોલાવીને.

વઢવું=ખીજવું.

પાઠ ૩૮ મો.

કદી=કોઇ વખત, કદાચ.

સાચામાં=સાચવટમાં.

પુરેપાપી=બરાબરપાપી.

ઉપાય=ઇલાજ.

રાચે=રાજી થાય.

જગંપતિ=પરમેશ્વર.

પાપી=પાપ કરનાર.

સ્નેહ=દોસ્તી, મિત્રતા.

દેહ=શરીર.

માટે=સારૂ, કાજે.

સૌનો=બધાનો.

શોભે=સારી દેખાય.

(કવિતાની સમજુતી.)

જે (માણસ) કોઇ દહાડે જૂઠું બોલે, તે બરાબર (ખરેખરો) પાપી થાય છે; તે સારૂ છોકરાંઓ તમે, એ (જૂઠું બોલવાનો) ઉપાય કરશો નહિ. (૧)

સાચામાં (સાચવટમાં) ઘણું સુખ છે, ને સાચાઇથી સૌનું હેત થાય છે; વળી સાચાઇથી પરમેશ્વર રાજી થાય છે; અને આપણે સારા દેખાઇએ છીએ; (૨.)

પાઠ ૩૯ મો.

મેવો=મીઠાં ફળ, દ્રાક્ષ. ચારોળી, ખારેક વિગેરે.

બદામ, દ્રાક્ષ, મગફળી, કાજુ, ખજૂર, ખારેક } મેવાનાંનામ છે. વધારે મહેતાજીએ સમજાવવું.

ગાંધી=તેજાનો વેચનાર.

ઓળખીતો=પીછાનવાળો.

વાટી=કાચલી.

મામા=માનો ભાઇ.

દુકાન=પેઢી, હાટ.

પાઠ ૪૦ મો.

ચંદ્રમા=ચાંદો.
સરસ્વતી=વિદ્યા,ભણુતર
સૂર્ય=સૂરજ.
દિવસ=દહાડો.
વાર=શોમ, મંગળ,બુધ વિગરેના દિવસ.
કેડે=પછી.
સરખા=બરોબર.
નિશાળે મૂકેછે=નિશાળે-બેસારે છે.

પાઠ ૪૧ મો.

માંસ=ઘોસ, માટી.
ડોલતો=લેધાતો,ધુણતો
લાંઠ=તોફાની.
માળો=પક્ષીનું ઘર.
ભોંય=જમીન.
જબરી=કઠણ,મજબુત.
વહાણામાં=પરોઢીઆમાં મળસકામાં, ફજર-માં.
ચચ્ચાર=ચાર ચાર.
મહેનતુ=મહેનત કરનાર.
કીડા=ચળ, લાંબાજીવડા

પાઠ ૪૨ મો.

ભાળ્યો=દીઠો.
પાંખાળો=પાંખોવાળો.
ચાંપે=ઝડપથી.
હણવા=મારવા.
ચતુર=ડાહ્યો, સમજુ.
રાગ=ધાંટો, અવાજ.
ચેતી=સમજી.
ચાહે=ઇચ્છે.
કાગ=કાગડો.
રૂપાળો=સારો.
જલદી=ઝટ.

(કવિતાની સમજુતી.)

માળો બાંધવાને બેઠેલો, કાળો કાગડો જોયો; તે બે પાંખો-વાળો બોલે છે; પણ તેનો રાગ સારો નથી. (૧)

કોઈ (માણસ) કાંકરો લેઇને, ઝડપથી મારવાને ઇચ્છા કરે; તો તે (ચતુર કાગડો) મનમાં સમજીને; ઝડપથી ઉડી જાય છે. (૨)

પાઠ ૪૩ મો.

પીતરાઇ=કાકાનાંછોકરાં.
મોળાઇ=મામાનાંછોકરાં
ભત્રીજો=ભાઈનોછોકરો.
સાળી=વહુની બેન.
ફુઓ=ફોઇનોવર.
ફોઇ=બાપની બેન.
માસો=માશીનોવર.
માશી=માની બેન.
ભાણેજ=બેનનો દીકરો.
સાળો=વહુનો ભાઇ.

પાઠ ૪૪ મો.

જમાઇ=દીકરીનો વર.
સાવકાં=ઓરમાઇ.
સંપસંપીને=હળીમળીને
વેવાઇ=દીકરા દીકરીનો સસરો.
વેવાણ=દીકરા દીકરીની સાસુ.
દૂધભાઇ=મા એકને બાપ જુદાનાં છોકરાં.

પાઠ ૪૫ મો.

ખાદી=જાડુ લુગડું, ખાદી
વાણોતર=ગુમાસ્તા.

શેલું=રાતુ લુગડું.
બાસ્તો=માદરપાટ.
દોશી વાણીઆ=લુગડાં વેચનાર, વણાવનાર, કાપડીઆ.
જાજમ=બિછાનાનું નામ
અંગરખુ=કેડીઉં.
ચૌટું=બજાર.
દુકાન=હાટ.
કાજે=વાસ્તે.
કાપડ=લુગડાં.

પાઠ ૪૬ મો.

દીવાળી.
ઉતરાણ.
વસંતપંચમી
રામનવમી
અખાત્રીજ.
હોળી.
(તેહેવારનાં નામ છે વધારે માસ્તરે સમજાવવું.)

પર્વ=તહેવાર.

શિયાળો.
ઊનાળો.
ચોમાસું.
(ઋતુનાં નામ છે વધારે માસ્તરે સમજાવવું.)

મહિનો=માસ, ત્રીસ દીવસ.
વરસ=બાર માસ.

પાઠ ૪૭ મો.

ઉતરતાં=પુરાં થતાં.
પજુસણ=જૈનધર્મના તેહેવાર.
પખવાડીઉં=પંદર તિથિનું.
શરાધીઆં = શરાધના દીવસ.
તિથિ=દિવસ, દહાડો.
મેળો=મેદની, ઘણાં માણસ સહેલને માટે ભેગાં મળે ને ત્યાં બજાર થાય તે.

દશરા.
ગોકળાઆઠમ.
ગણપતિચોથ.
દીવાસો.
(તેહેવાર નાંનામ માસ્તરે વધારે સમજાવવું)

પાઠ ૪૮ મો.

વરઘોડો=સરગસ ફુલકણું વર પરણવા જાય ત્યારે વાજતે ગાજતે જાય તે.
દેવળ=દેરૂં, મંદીર.
ઝમકારો=રણકો.
અવાજ=નાદ.

સરણાઇ=વાજાનાં નામ.

ભુંગળ
ઘડીઆળ
તતૂડાં
પખાજ
ઢોલ
નગારાં
(માસ્તરે વધારેસમજાવવું.)

પાઠ ૪૯ મો.

જન્મગાંઠ જન્મ દિવસ.
અડકાડયો=અડાડયો.

કંસાર
રાઇતાં
કઢી
(જમણનાં નામ છે માસ્તરે વધારેસમજાવવું.)

બીડાં=પાંનની બીડીઓ.
અડાડયો=લગાડયો.
ગમત=મજા.
તેડાવ્યો=બોલાવ્યો.
મંડયો=મચ્યો.

પાઠ ૫૦ મો.

ચોખ્ખાઇ=સાફસુફ.
ફીકર=ચિંતા.
કોણ=કોહોણુ.
ઊલ=લીલ.
ગંધાય=સોડે, વાસમારે
કદીએ=કદી પણ.
મસળવું=ચોળવું.

પાઠ ૫૧ મો.

ઉપણે=લૂગડાથી ઝાપટે.

ભૂઓ=ધોયો.
ઉથલાવીને=ફેરવીને
ખેડવું=જમીન ઉખેડી પોચી કરવી.
તાપ=તડકો, ગરમી.
પાકવું=તૈયાર થવું, નિપજવું, થવું.
વાલ=ઝાલર.
મેર=તરફ.
લાલ=ભાઇ, દીકરા, બાપુ
ઘડે છે=બનાવે છે.
લોટ=આટો.

કવિતાની સમજુતી.

રોટલાને દૂધ, અને ભાતને દહીં, વળી લાડવાને ઝાલર, મારા ભાઈ ખાઓ.(મતલબ કે તેમાં મજા પડે છે.)

પાઠ ૫૨ મો.
દીમણું=સૂઝીને ઢેકા થાય તે.
ગભરાવવું=મુઝાવવું.
ધરાયો=સંતોષ પામ્યો.
હીંચકા=ઝુલા.
વારો=દાવ, વખત.
બઝાડીને=વળગાડીને.
ખૂબ=ઘણા.
પેટભરીને=મનમાનતા.

પાઠ ૫૩ મો.
ચંચળ=ચપળ, હુશીઆર
કૂકતે=ફુંકમારતો.
ખૂણેખોચરે=આડા અવળા.
ભોંય=જમીન.
કરડે છે=કાતરી ખાય છે.
ચાલતું=ઉપજતું.
ચૂકર્યાં=ગૂં વીગેરે.
કશું=કંઇ પણ.
કાતરી=કરડી.

પાઠ ૫૪ મો.
રંજાડ=પજવવું.
ધાડ=ધાડું.
ખાસાં=સારાં.
દીવટ=બત્તી.
પાર=છેડો, અંત.
ગડબડ=તોફાન.
કપડાં=લુગડાં.
ઊપાય=ઇલાજ.
મીની=બિલાડી.
મહાસુખ=ઘણુંસુખ.
માંડે=શરૂકરે, મચાવે.
પાર આવ્યો=ખુટયા.

કવિતાની સમજુતી.

હારોહાર (હારબંધ) ઊંદર વધ્યા, તે પકડયા પણ ખુટયા નહિ, વળી રાતે પજવવા માંડે, તે જાણે (તોફાન કરતી) ધાડ આવી. (૧) તે સારાં લુગડાં કરડી ખાય છે. અને દીવાની બત્તી લઇ જાય છે પણ એનો એક પણ ઉપાય નથી. પણ જો બિલાડી મળે તો ઘણું સુખ થાય (મતલબ કે તેમનો તે કાળ છે.) ૨

પાઠ ૫૫ મો.

પાંદડાં=ઝાડના પાન,પાતરાં.
સાંભરેછે=યાદછે.
બાપડી=ગરીબ.
ઓઢવું=શરીર ઢાંકવું.
ભૂલી ગયાં=વીસરીગયાં.
વાળ=નીમાળા.

પાઠ ૫૬ મો.

આંચળ=ધાન્ય.
ધાવણાં=ધાવીનેરહેનાર.
જોર=બળ.
જબરા=જોરાવર.
બકરો=બોકડો.
વગર=વિના.

પાઠ ૫૭ મો.

ઝાડપાલો=ઝાડ વિગેરે. ભાજી પાલો.
મોળું=સ્વાદ વગરનું.
ખારૂં=ખારાશવાળું.
પાણીવડે=પાણીથી.
વાવ=વાવડી

પાઠ ૫૮ મો.

ચોરી=દોગાઇ.
લખોટી=પથરી, ચેંડુ.
ઠરે=કહેવાય.
ગમે=પસંદ પડે.
છાનોમાનો=ચુપચુપ.

પાઠ ૫૯ મો.

ગાદીપતિ=રાજા.
પસ્તાય=ખેદપામે.
પાછળથી=પછીથી.
ચાહન=ઊઘાડું.
ઝલાય=પકડાય.
સમજી=જાણી.
બાંધીમારે=બાંધીનેમારે.

(કવિતાની સમજુતી.)

ચોરીમાં સુખ સમજીને જે માણસ જઈને ચોરી કરે પણ જ્યારે પાછળથી તેમાં (ચોરીમાં) દુઃખ દેખાય છે (જણાય છે) ત્યારે પસ્તાય છે. (૧).

ચોરી ઉઘાડી થાય છે અને જ્યારે ચોર પકડાય છે ત્યારે રાજા ચોરને બાંધીને મારે છે ત્યારે તેની (ચોરની) ખરેખરી ફજેતી થાય છે. (૨)

પાઠ ૬૦ મો.

આંગણું=બારણા આગળની જગો, ચોક.
પછીત=પાછલી ભીંત.
અગાશી=ધાબુ.
ચોક=ઘર વચ્ચે ઉઘાડી જગોમાં છો કરેલી હોય તે.
કરા=બાજુની ભીંતો.
પરસાળ=ઓરડાની આગળની જગો.
ઓટલો=બરણદ્વાર બેસવાની કરેલી ઓટલી.
મેડો=માળ.
છીંડી=નવેળી.

પાઠ ૬૧ મો.

રસોડું=રાંધવાની જગો, રાંધણી.

ટાંકું=ભોંયમાં મીઠું પાણી ભરી રાખવાની જગો.
ધુમાડીઊં=ધુમાડી જવાનો રસ્તો, જાળીઉં.
બારી=નાનું બારણું, ખડકી.
ઝીલવું=અધરથી લઈ લેવું.
ઝોટાય=ઘેરાય.
નીસરણી=સીડી, દાદર.
પાણીઆરૂં=પાણી રાખી મૂકવાની જગો, ઓરડી

પાઠ ૬૨ મો.

કુકડી=મરઘી.
દીપે=શોભે.
ભાતભાતનાં=તરેહ તરેહનાં
સેવે=હુફાળાં રાખે.
બીકણ=બીએ એવી.
ઘસવું=દોડી જવું.
છેડવું=છંછેડવું.
માંજર=કળગી.
વળગવું=બાઝવું.
ખડખડે = ખડખડાટ થાય.
વહાણું=મળસકું.

પાઠ ૬૩ મો.

ગણતો=લેખવતો.
ચગદીનાંખી=દાબીનેમારી નાંખી.
વેર=દુશમનાઇ.
ચટકા=ડંખ.
છોલાયું=ઉઝરડાયું.
ફેણ=સાપનું મોં.
લોહી=રૂધીર, ખુન.
લગારેક=લગાર, જરા.
નાગ=મોટો સાપ.
નબળા=ગરીબ.
પ્રાણ=જીવ.
દર=ભોંયમાં રહેનાર જનાવરનાં ઘર.
ઝાઝા=બહુ, ઘણા.
સાપ=ઝેરી જાનવર.

(કવિતાની સમજુતી.)

નબળા ઘણા લોકની સાથે કોઇ દહાડો અદાવત કરવી નહિ, કેમકે કીડીઓએ કાળા સાપનો આ રીતે (વાતમાં કહ્યું તેમ.) જીવ લીધો. ૧

પાઠ ૬૪ મો.

છોડવા=નાનાં ઝાડ.
બાદળ=વાદળાં.
વાટે=રસ્તે.
ઓગળે=ગળે પીગળે.
નેહે=કાંણાં.
થડ=ઝાડનો વચલો જાડો ગોળ ભાગ.
ડાળાં=ડાળીઓ.
મૂળીઆં=મૂળ, જડ.
વેલો=દોરી જેવાં ઝાડ.

પાઠ ૬૫ મો.

લીલાં=સુકાં નહિ તે.
કરમાવવું=ચીલાઇ જવું.
સીંચીએ=રેડીએ.
છાંટીએ=ઉપર રેડીએ.
કચરો=ધુળ, છીયાડી.
લુલુ થવું=કરમાઇ જવું.
ટટાર=અક્કડ.

પાઠ ૬૬ મો.

રીસાળ=રીસ કરનાર.

પીરસેલી=જમવાને જણસ સાથે આપેલી.
વેદના=દુઃખ.
પૂણે=નડે, દુઃખ દે.
મુદ્દલ=બીલકુલ.
બાંડુ=ભાઈબેન.
માલ=વિસાત

પાઠ ૬૭ મો.

તણખલાં=કચરૂ, ઝીણી સળીઓ, તરણાં.
આખુ=બધુ.
વસ્તુ=ચીજ.
ધીમે ધીમે=હળવે હળવે
રઝળીને=રખડીને.
ઇંડાં=એદાં.

પાઠ ૬૮ મો.

ઝાંઝવાં=ઝળઝળીઆં.
ગરમી=તાપ.
તેજ=અજવાળું.
નીપજવું=પેદા થવું.
ધાન્ય=અનાજ.
પાલો=પાંદડાં.
ઓછું=થોડું.

પાઠ ૬૯ મો.

બગાડ=નુકશાન.
ધાજો=દોડતા આવજો.
છેતરવું=ઠગવું, પટાવવું.
આસપાસ=આજુબાજુ.
ખેડૂત=ખેતી કરનાર.
હસવું=દાંત કહાડવા.
ખેતરવાળા=ખેડુત.
અમથી=ફોગટ.
ગભરાઇને=મુઝાઇને.
ચારતો=ચરાવતો.
ખરેખરો=સાચો.

પાઠ ૭૦ મો.

કરડવું=બચકાં ભરવાં.
પામીએ=ભોગવીએ.
લોહીલોહાણ=લોહીવાળાં.
તૂટી પડવું=ઝોકાવવું.
સોબત=દોસ્તી.
લાગ=દાવ.
ફાવે=આવે, મજે.
ભૂડાં=નઠારાં, તોફાની.
ઘુરકવું=ગુસાથી સામુ થવું.

પાઠ ૭૧ મો.

પજવીએ=હેરાન કરીએ, વતાવીએ.
ઉગામીએ = મારવાને હાથ ઊંચો કરીએ.
માંહોમાંહે=અંદર,અંદર
હળી મળીને=સંપ સંપીને.
દુઃખાય=દુખી થાય.
રાજી થાય=ખુશી થાય.
વહેંચવું ભાગ પાડી આપવું.

પાઠ ૭૨ મો.

ઝગઝગાટ=ચકચકાટ.
પૃથ્વી=ધરતી, જમીન.
વહાલો=સારો, પ્યારો.
અંધારૂંઘોર=ઘણુંજ અંધારૂં.
ગગન=આકાશ.
જીવાત=જીવતું રહેવાત.

પાઠ ૭૩ મો.

મહિમા=મોટાઇ.
સરજનાર=બનાવનાર.
જગનો=જગતનો, દુનીઆનો.
કરનાર=બનાવનાર.

તાડ આંબલી આંબો કોઠી	ઝાડનાં નામ છે વધારેમાસ્તરે સમજાવવું.

તારા=ચાંદરણીઓ.
મોટા દેવ=દેવનો દેવ, પરમેશ્વર.
ભજવું=ભજન કરવું.
ધરીએ=રાખીએ.

(કવિતાની સમજુતી.

ભાઈ આ મોટાં ઝાડ જુઓ, તેઓમાં સૌથી તાડનું ઝાડ ઊં-ચું છે; અને કોઈ આંબલી, આંબો અને કોઠીનું ઝાડ પણ છે અને તેમનાં ફળ પણ જુદાં જુદાં છે. (૧)

જેણે આ જગત બનાવ્યું છે. તે સૂરજ અને ચાંદરણીઓનો બનાવનાર છે. અને એજ દેવ અમારો પરમેશ્વર છે અને તેનુ ભજ-ન કરવાની ટેવ રાખીએ. (૨)

પાઠ ૭૪ મો.

રંગત=રંગેલાં.
સો લગણ=સો સુધી
વતરણું=લાકડાની લે-ખણ
મોઢે=પાઠે. મોં ઉપર.
જાગવીને=સાચવીને.
સ્લેટ=પથરપાટી.
ગંજાવ=ચસાવ.
ફીકર=ચીંતા.
ખડી=ધોળી માટી.

પાઠ ૭૫ મો.

ચિતારો=ચિતરનાર, ચી-ત્ર કાઢે છે તે,
ચહાવતો=ચોપડતો.
ભાઈબંધ=દોસ્તદાર, ગો-ઠીઓ.
શાળી=રૂસનાઈ.
હીરાકશી } વસ્તુનાંનામ છે તેની શા-
કરકાંગેડા } હીને છે.
સોબતી=સાથી.
હસે છે=મશ્કરી કરે છે.
ભૂકો=ચુરો.

પાઠ ૭૬ મો.

ચળકતાં=ઝગઝગતાં.
વાનાં=વસ્તુઓ.
બાજુબંધ=
કંદોરો=
ટુંપીઓ=
છલીઓં=
બેરખી=
કડાં=
સાંકળાં=
ચોકડાં=
અકોટી=
વીંટી=
પોંચી=
વાંક=
નથીપાટીઆં=
હીરાકંઠી=
કલ્લાં=
} વધારે માટે એ ઘરેણાંનાં નામ છે.

ધનતેરશ=આસો વદ ૧૩, ઘરેણાં ધોવાને દિવસ.

પાઠ ૭૭ મો.

ખીલા=ખૂટા, ચુંકો.
કિંમત=મૂલ.
સોનેરી=સોનાવાળાં, જે માં સોનુ હોય તે.
બુટા=ચાંદાં.
નચુકા } લોઢાની વસ્તુ
કોદાળી } નાં નામ છે
પાવડો } વધારે મારત
હળપુણી } રેસ ગજાવવું
કીનખાબ=કસબી બુટી-દાર લૂગડું.
અન=અનાજ, દાણા.

પાઠ ૭૮ મો.

ગાંસડી=પોટલી.
મોખરે=મોં આગળ.
ઘડ=ડોકાની નીચલો ભા-ગ.

ડોકું= } શરીરના ભાગનાં નામ મ્હોં વધારે માસ્તરે સમજાવવું.
હડપચી=
લમણું =
બોચી=
હોઠ=
કપાળ=

ખાબરી=ટુકડાને ઝીણા વાળ માથે ઉગેછે તે.

કેડો—
કાંડું—
પેડુ—
થાપો—
નળો—
એડી—
છાતી—
ઢીંચણુ—
ઘુંટી—
હથેલી—
} શરીરના ભાગનાં નામ છે. બધાં માસ્તરે સમજાવવું.

પાઠ ૭૯ મો.

વચગાળે=મધ્ય ભાગે.
તળીઉં=નીચેનો ભાગ.

વાંસો—
જીભ—
બગલ—
}

પાઠ ૮૦ મો.

આંબા વાડીઉં=આંબાનાં ઝાડ ઘણાં હોય તે.
ટપેર્યા=ગાર્યા.
રખવાળ=સાચવનાર.

ઝાંપો=મોડીઆરૂં છીંડું.
ફોરે=આણુએ.
સોગત=દોસ્તી.
છીંડ=ચાલ.

પાઠ ૮૧ મો.

સંગ=સોબત, દોસ્તી.
પ્રેમ=હેત.
ઠામ=ઠેકાણું, જગા.
ભાગ્યશાળી=નશીબવાળો.
બુરે=નઠારે.
ઠરશે=રહેશે, અટકશે.
પેસે=આવે.
રૂડે=સારે.
મેહેતાજી=માસ્તર.

(કવિતાની સમજુતી.)

જેને જેવી સોબત તેનામાં તેવો (સોબતીના જેવો) રંગ આવે. જેને જેવી સોબત તેનામાં તેવો (સોબતીના જેવો) પ્રેમ આવે. જેને જેવી સોબત તે તેવાં (સોબતીના જેવાં) કામ કરશે. જેને જેવી સોબત તે તેવે ઠેકાણે (સોબતી જ્યાં જતો હોય ત્યાં) જશે માટે સારી સોબતથી સારો થાય અને નઠારી સોબતથી નઠારો થાય વાસ્તે સારા મેહેતાજીની સોબતથી (પાસે રહી ભણવાથી) ભાગ્યશાળી માણસ વિદ્યા ભણે. (૧)

પાઠ ૮૨ મો.

હારડા=હાર.
ભાણે=ભાણાએ પતરાળે.
વહેર=ગયે વરસ.
પકવાન=મીઠાઈ.
ભાખરા=ઘઉંના રોટલા.

રમકડાં=ખેલવણાં.
નાત=જમણવાર.

પાઠ ૮૩ મો.

ખાતર=ચોરી થવી તે.
વણજારૂ=વણઝારા પાસેનો.
દાટવું=ભોંયમાં ઘાલવું.
નજર=સાંત, ધ્યાન.
ધન=પુંજી.
ધણી=માલેક, શેઠ.
તાણતો=ખેંચતો.

પાઠ ૮૪ મો.

મેળાપ=મુલાકાત.
શેખી=પતરાજી.
રડ્યું ખડ્યું=ભૂલ્યું બટક્યું.
મોંઘું=વધારે મુલનું.
ચડભડીને=ખીજવાઇને.
શાહુકાર=શેઠ.
જમણ=ખાવું. ભોજન
ખરીદવું=વેચાતુ લેવું.
લેખું=હિસાબ, ગણતરી.
અથાણું=આથણું.
સામટા=એકદમ, એકઠે.
ઘાંટા=અવાજ, શોર.
લઢવાઢ=લઢાઇ.
રોતું=કજી ચીજવું.

પાઠ ૮૫ મો.

જાળ=ફાંદો.
કરગરવું=કાલાવાલા.
મરડવું=મરડી નાંખવું
લુચ્ચી=મતલબી, ખંધી.
સમડી=પક્ષીની એક જાત.
વાઘરી=શીકારીની એક જાત
વિચારવું=વિચાર કરવો.
બગાડ્યું=નુકશાન કર્યું.

પાઠ ૮૬ મો.

વીડ=ઘાસનું ખેતર.
ફૂલાવવું=મોટું કરવું.
તાલેવર=પૈસાદાર.
ખર્ચખૂટણ=ખર્ચવિગરે.
મમત=હઠ.
ગજું=તાકાદ, શકતી.
ચગદાઇને=દબાઇને.
બરોબરી=સરખાપણું.

પાઠ ૮૭ મો.

આડોશી પાડોશી=આસપાસ રહેનાર.
ગુણપાડ=ગુણ વિગરે, ઉપકાર.
ધણી=માલીક.
રખવાળી=ચોકી.
જાગવું=જાગતા રેહેવું.

ચાકર=નોકર.

પાઠ ૮૮ મો.

કંદોઇ=સુખડીઓ, હલવાઇ.
ખડકી મૂકવાં=ગોઠવી મૂકવાં.
ઠઠ=ભીડ.
રમકડાં=રમવાની વસ્તુઓ.
મીઠાઇ=પકવાન, બરફી.
ચકરડી=ફરકડી.
સાકરીઆ=સાકર જેવા મીઠા.
ચોસલાં=ચોખંડાં ઢેપાં.

પાઠ ૮૯ મો.

પંચરાઉ=પરચુરણ ઘણી જાતની.
અપવાસ=ભૂખ્યા રહેવાનું વ્રત.

નાગલી
મગ
રાજગરો
વાલ
કોદરા
મઠ
મકાઇ
મસૂર
} અનાજની જાતો છે.

અડદ | વધારે મા- | તલ | તેલનાં બીઆં |
વટાણા | સ્તરે સમ | કણજી | છે.
લાંગ | જાવવું. | સરસવ
ચોખા
બંટી
જાર
ડાંગર

(Column 3 continued:) ડોળી / એરંડી — માસ્તરે વધારે સમજાવવું

ધાણી=તેલ કાઢવાનો સંચો.

ફરાળ=ફળ ખાવું તે. વ્રતમાં ખવાય તે.

પાઠ ૯૦ મો.

ખોળ=કુચા.

ધાંચી=તેલ વિગરે વેચનાર, પીલનાર.

ફાલ્લા=ગુગડાં.

પાઠ ૯૧ મો.

હકીકત=બીના.

ફરતાં ફરતાં=જુદાં જુદાં.

કાચું કોરૂં=તળેલું, શેકેલું.

ગેરૂ=રમચી, રાતી માટી.

ગચકો=મોટી ખલેચી.

ઉથઇપુથઇ=ઉથાઇવિગેરે

ખખેરી=ઝટકી.

ખરખરીને=ખરેખરો ઘણો.

જાળાં=બૌવાં.

પેટારો=મોટી પેટી, મંજુસ.

દારૂખાનું=દારૂવાળી ચીજો.

છોડેછે=ફોડેછે.

બીજીનું ડીકટેશન.

ઉકળતો.
અક્ષરે.
આવડ્યા.
હેઉ.
હરખાય.
વિગતેથી.
લાવ્યો.
પૂછ્યું.
પેસાશે.
બોલ્યો.
ફરિયાદ.
મંગાવ્યો.
મહારાજ.
હુકમ.
કહ્યું.
બૂમેબૂમ.
વાળ્યો.
કાઢ્યો.
લુચ્ચાઈ.
હાંક્યો.
લાલચોળ.
પ્રસાદ.
ઢંકું.
બેસાય.
જકી.
અહીંઆંથી.
વિચાર.

સમજાવ્યું.
ટૂંકું.
ફાવ્યો.
ડાહ્યો.
ગયું.
વિષે.
કવિતા.
માન્યું.
પ્રાણ.
દુખીઉં.
ચિત્ત.
અવસ્થા.
પલાળેછે.
વાગ્યા.
ફેંકવા.
મંડ્યા.
ભૂંગળી.
પઉંઆ.
નિશાળીઆ.
ફુદાવતી.
પરીક્ષા.
આવ્યો.
નીકળ્યો.
મૂકો.
પૂછડીઓ.
બિચારો.
મજૂર.

બાયડીઓ.
સૂતર
ધ્યાન.
માથા.
વઢવું.
ભૂત.
નિત્યે.
ચિત્ત.
શિક્ષા.
વિઆવાની.
વિચાર્યું.
રસ્તો.
બિચારે.
બીતો.
માર્ગ.
કાઢીને.
બીતરડી.
ઉઘાડશો.
છાયા.
રઝળવા.
નહોર
પહોળું.
ચોપડયાં.
બે કડો.
ઉંદરડી.
તાંબાકુંડીઓ.
ધોળાઅપર.

અથડાય.
પિછોડી.
વાગોળવું.
લૂગડાં.
ગાય.
શાખાગણ.
અગણિત.
પ્રાણ.
જન્મતી.
દૂધપાક.
બૂરૂં.
પેંડા.
સંતાડીને.
માન્યું.
વાળુ.
વઢવું.
પહેલાં.
શરમાયો.
સોંપ્યો.
ઉપાય.
સ્નેહ.
જગપતિ.
પૂરો.
ખજૂર.
ચારોળી.
ચંદ્રમા.
સરસ્વતી.

દિવસ.	પખવાડીઉં.	ખસેડયા.	નબળા.
તિથા.	ગણપતિચોથ.	ખૂબ.	છેલ્લીવારે.
વહાણામાં.	તિથિ.	ઊંદર.	છોલાયું.
ચચ્ચાર.	ઝાંઝ.	સંતાઇ.	પ્રાણ.
કૂદતાં.	ઝમકારો.	સર્વે.	મૂળીઆં.
મહેનતુ.	ભુંગળ.	ફૂંકતો.	આગળ
જૂડ઼.	કુંડાળું.	ખૂણેખોચરે.	ડાળાં.
જૂડો.	જન્મગાંઠ.	ભોંય.	ફૂલ.
બાળો.	રાઇતાં.	સાંભરે છે.	કરમાઇને.
ચાંપે.	પહેરાવ્યાં.	ઓઢવું.	સૂકાવું.
બત્રીજો.	પાનસોપારી.	વાળ.	સીંચીએ.
ફૂઓ.	અડાડયો.	આંચળ.	છાંટવું.
સંપસંપીને.	કઢી.	કૂવો.	રીસાળ.
વેવાઇ	ચોખ્ખાઇ.	મોળું.	રીસાયો.
વેવાણ,	ઉતરાવી.	મહીપતિ.	મુદ્દલ.
ચોકું.	સાબુ.	છીંડી.	મેળો.
ફડાવ્યું.	ગૂમડાં.	ધૂમાડીઉં.	બાંકું.
બારતો.	ઉલ.	પાણીઆરૂં.	ચાલ.
દોશીવાણીઆ.	ફીકર.	તાળું.	પૂણી.
મહિના.	જૂઓ.	ગોટાય.	વીંછી.
શિયાળો.	ગસળવું.	ઝીલવું.	છાં
ઉતરાણ.	ઉપણું.	નીસરણી.	
અખાત્રીજ.	લુઓ.	કૂકડી.	
ઉનાળો.	લોઢી.	બચ્ચાં	
પર્વ	ઢીમણું.		
પજ્જુસણ.	હીંચકા.		
ગોકળઆઠમ.	ગભરાવ		
શ્રાવણ.	બ		

ખેડૂત.	ધૂળ.	પેચું.	ગુણ પાટ.
ખુરકવું.	ઠીકર.	તળીઉં.	ખડકી મૂકવું.
લોહીલોહાણ.	ચિતારો.	ગાળો.	શાકરીઆ.
તૂટી પડવું.	હિરાકશી.	ઢીંચણ.	પંચરાઉ.
હળીમળીને.	બાઇબંધ.	આંબાવાડીઉં.	તુવેર.
ઉગાગીએ.	શાહી.	ટપેયાં.	મસૂર.
માંહોમાંહે.	હરડાંબેડાં.	પહોંચ્યો.	ફરાળ.
ઇશ્વર.	ધનતેરશ.	પ્રેમ.	કણઝીઉં.
ઝગઝગાટ.	બાજુબંધ.	ભાગ્યશાળી.	સરશીઉં.
પૃથ્વી.	છવીટીઆં.	છપ્પો.	ફાલ્લા.
વહાલો.	સાંકળાં.	ચડભડી.	સરસવ.
ગગન.	પોંગી.	વઢવાડ.	ડોળીઉં.
ઊંચો.	તુશીપાટીઆં.	ચણીઓ.	હકીકત.
પરમેશ્વર.	ટુંપીઓ.	રડ્યુંખડ્યું.	કાચું કોરૂં.
સરજનાર.	વીંટી.	હાંલ્લું.	સંજોરી.
મહિમા.	બાઇડીઓ.	સાહુકાર.	ખરખરીને.
નિશાળ.	કીમત.	કરગરવું.	દારૂખાનું.
વતરણું.	ખુદા.	મરડવું.	ફૂલકરણી.
તૈયાર.	હળપૂણી.	ફુલાવવું.	ઉધઇખુધઇ.
ચોકડેએક.	કીનખાબ.	ખર્ચખૂટણ.	છછુંદરાં.
	સાંકળ.	દેડકું.	
	હડપચી.	આડોશીપાડોશી.	

પાઠ માંહેનો સાર.

૧ નહિ, વહેલું ભણવું,ને રીતસર વાંચવું.
થી સમજણ આવતી નથી, પણ
ાળવાથી અક્કલ આવે છે;
જીને વાંચવું.

પાઠ ૩, ૪, ૫, ૬, આપણો ગુનો સંતાડવા માટે જૂઠું બોલવું નહિ. કારણ ચકલાની માફક જૂઠું બોલનારને આખરે સજા થાયછે.

પાઠ ૭, આપણામાં બધા ગુણ હોય પણ ફકત એકજ અવગુણ હોય તો આખરે તે અવગુણથી આપણને ઘણું નુકશાન થાયછે.

પાઠ ૮, વરસાદ ઘણો ઉપયોગી છે તે આવેથી અનાજ વિગેરે ઉત્પન્ન થાય છે, અને તે અનાજ ખાઇ આપણે જીવીએછીએ.

પાઠ ૯, નાના ઘોડાને ટટ્ટુ કહેવું. ઘોડો બેસવાના કામમાં આવેછે.

પાઠ ૧૦, ૧૧, ૧૨, ૧૩, બીજા ડાહ્યા માણસો કહે તેમ ન કરતાં આપણી મરજીમાં આવે તેમ કરીએ તો અંતે દુઃખી થઇએ.

પાઠ ૧૪, માટી બહુ ઉપયોગી છે તેમજ સસ્તી છે તેથી કરીને ગરીબ માણસો ઉપયોગી ચીજો ભરી રાખવાને માટીના વાસણ વાપરેછે.

પાઠ ૧૫, આપણું કામ કરતાં બીજાને નુકશાન ન થાય તેમ કરવું.

પાઠ ૧૬, ૧૭, ૧૮, ૧૯, આપણને ફાયદો થાય અને બીજાને નુકશાન ન થાય તેવી રમતો રમવી.

પાઠ ૨૦, કોઇ પણ કામ સામટું થતું નથી માટે થોડે થોડે કરવું.

પાઠ ૨૧, આપણે કોઇના ખીજવ્યાથી ચીડાવવું નહિ.

પાઠ ૨૨, પરમેશ્વરે આપણને હાથ આપ્યાથી આપણે બધું કામ કરી શકીએ છીએ.

પાઠ ૨૩, ૨૪, નિશાળમાં બધા સાથે પ્રીત રાખી

તે ભણવું.

પાઠ ૨૫, ૨૬, ૨૭, ૨૮, મા બાપ

જોઇએ, નહિતો દુઃખી થઇએ.

પાઠ ૨૯, આપણી કુટેવ

પાઠ ૩૦, ધાતુનાં

ગોબા પડે છે.

પાઠ

પાઠ ૩૨, ૩૩, ગાય બહુ ઉપયોગી ચાર પગવાળું જનાવર છે. તેના દૂધથી દહીં, માખણ, છાશ વિગેરે બને છે.

પાઠ ૩૪. દૂધપાક, ખીર, માવો, બાસુદી વિગેરે સ્વાદિષ્ટ ખોરાક દૂધના ભેગથી બને છે.

પાઠ ૩૫, ૩૬, ૩૭, ૩૮, જે માણસ ચોરી કરીને જૂઠું બોલે છે. તે માણસ પકડાય ત્યારે તેની બહુ ફજેતી થાય છે. તેમજ શિક્ષાપણ થાય છે. ઇશ્વર પણ તેવા માણસપર રાજી રહેતો નથી.

પાઠ ૩૯, કઇ કઇ ચીજોને મેવો કહેવાય ?

પાઠ ૪૦. અઠવાડીઆના સાત દિવસનાં નામ દો ?

પાઠ ૪૧, ૪૨, કાગડો કેવો હોય છે! તથા તેનામાં શા શા ગુણ હોય છે તે કહો.

પાઠ ૪૩, ૪૪, ભાઇ, બેન, કાકો, મામો, ફુઓ, ફોઇ, બનેવી, કોને કહીએ તે સમજાવો.

પાઠ ૪૫, ખાદી, બારતો, જાજમદાની, સેલુ શું છે તે કહો.

પાઠ ૪૬, ૪૭, બાર મહિનામાં જે તેહેવારો આવેછે, તેમનાં નામ દો.

પાઠ ૪૮, સરણાઇ, નગારાં, ભૂંગળ, ઘડીઆળ દેવળ, તબુડા. પખાજ કેવાં હોય છે, તથા તે શું કામમાં આવે છે તે કહો.

પાઠ ૪૯, જન્મગાંઠ એટલે શું ? રાઇતું કેવું હોય છે ! કંસાર ... ! જમવામાં પકવાન પહેલું ખવાય કે પાન સોપારીનાં બીડાં?

...મેશાં આપણે ચોખ્ખા રહેવું તથા આપણી ચીજો

થતો હશે ? અનાજ ક્યાં થાય છે ?

...ને તો લોકો આપણને

...થા તે કયા

જનાવરથી વધારે બીએ છે ?

પાઠ ૫૫, ૫૬, બકરી શા કામમાં આવે છે? તે કહો. બકરી શું ખાય છે?

પાઠ ૫૭, પાણી કેટલું ઉપયોગી છે! પાણી ન હોત તો શું થાત?

પાઠ ૫૮, ૫૯, ચોરી કરવી નહિ, કારણ ચોર માણસનો કોઇ વિશ્વાસ રાખતું નથી.

પાઠ ૬૦, ૬૧, ઘર શા કામમાં આવતું હશે ?

૬૨, મા પોતે દુઃખ વેઠીને પણ પોતાનાં છોકરાંને ઉછેરે છે.

પાઠ ૬૩, ઘણા બળ વગરના માણસો મળીને ગમે તેવા જબરા માણસને પણ હરાવે છે.

પાઠ ૬૪, ૬૫, ઝાડને ઉછેરવા માટે શી શી વસ્તુઓ જોઇએ? અનાજ ક્યાં અને શી રીતે થતું હશે? અનાજના ઝાડને શું કહે છે?

પાઠ ૬૬, આપણી રીસ આપણનેજ નડે છે.

પાઠ ૬૭, ચકલી શું છે ? તે શેમાં રહે છે ! તથા તે કેવું બોલે છે ! બચ્ચાંને શી રીતે ઉછેરે છે?

પાઠ ૬૮, સૂરજથી આપણને કેટલો ફાયદો છે ?

પાઠ ૬૯, મશ્કરીમાં જૂઠું બોલવાથી પણ ઘણો ગેરફાયદો થાયછે

પાઠ ૭૦ ખરાબ માણસની જોડે ફરવાથી આપણે પણ

થઇએ છીએ.

પાઠ ૭૧, ભાઇ બેને હમેશાં હળી મળીને

બાપ ખુશી થાય છે.

પાઠ ૭૨, ૭૩, આ બધી વસ્

તે કોને માટે ઉત્પન્ન કરી છે !

પાઠ ૭૪, નિશાળ

પાઠ ૭૫

પા

પાઠ ૭૭, સોનાની વધારે કિમ્મત કે લોઢાની સોનું વધારે ઉપયોગી કે લોઢું?

પાઠ ૭૮, ડોકું ક્યાં છે! તથા ડોકું કોને કહીએ?

પાઠ ૭૯, ધડ શું છે? તથા તેના ભાગનાં નામ દો.

પાઠ ૮૦, ૮૧, નઠારાની સોબત કર્યાથી તેની જે વલે થાય તેજ વલે આપણી પણ થાય છે.

પાઠ ૮૨, ખાંડ કેવી હોય છે! તેની શી શી જણસો થાય છે.

પાઠ ૮૩, કૂતરા જેવા પ્રાણીએ પોતાના શેઠને ફાયદો કરી આપ્યો તેજ પ્રમાણે આપણે પણ આપણા રક્ષણ કર્તા સાથે નિમકહલાલીથી વર્તવું.

પાઠ ૮૪, કેરી અને સાકરના ઉપયોગ કહો કેરી વધારે કામની કે સાકર?

પાઠ ૮૫, બીજાનું ભૂડું કરવા જતાં આપણુંજ ભૂડું થાય છે માટે કોઇનું ભૂડું ઇચ્છવું નહિ.

પાઠ ૮૬, પોતાના ગજા ઉપરાંત કોઇ પણ કામ કરવું નહિ; કરીએ તો માર્યા જઇએ.

પાઠ ૮૭, કૂતરાએ આ વાતમાં પણ શેઠનું ભલું કર્યું.

પાઠ ૮૮, મેળો કોને કહીએ? મેળામાં શું શું જોવાનું મળેછે?

પાઠ ૮૯, અનાજ શા કામમાં આવતું હશે અનાજ કેવી રીતે થતું હશે.

૦, તેલ તે શું છે, તે શા કામમાં આવતું હશે. કઇ

તેલ અતિશય ઉત્પન્ન થાય છે.

૧. તેહેવાર ક્યારે આવે છે, તેમાં આપણે

જાહેર ખબર.

કેળવણી ખાતામાંના સર્વે સદ્ગૃહસ્થોને વિનંતી પૂર્વક જણાવવાનું જે (નિશાળમાં ચાલતી તથા ઇનામમાં વહેંચવા લાયક) શાળોપયોગી, તમામ ચોપડીઓ અમદાવાદમાં બુકસેલર મોતીલાલ મગનલાલ પાસેથી જથાબંધ લેનારને ફાયદે પડતી મળશે.

૨. સરકારી ગુજરાતી નિશાળોના પહેલા, બીજા, ત્રીજા, ચોથા, પાંચમા અને છઠ્ઠા ધોરણના વિદ્યાર્થીઓને અતિ ઉપયોગી થઇ પડે તેવી ખાની વિદ્વાન ગૃહસ્થો પાસે બનાવરાવેલી શુદ્ધ નોટો જથાબંધ મારી પાસેથી ખરીદનારને પુષ્કળ કમિશનથી મળશે. જરૂર તેમણે રૂબરૂ મળેથી અગર પોષ્ટપેડ પત્રદ્વારાથી કમિશન વગેરેનો બંદોબસ્ત કરી લેવો. એજ વિનંતી.

૩. ઇંગ્રેજી શાળોપયોગી ચોપડીઓ પણ જથાબંધ મારી પાસેથી મળશે.

લી. તાબેદાર શેવક,

બુકસેલર મોતીલાલ મગનલાલ શાહ.

ઠે. માણેકચોકમાં કંકુવાળાની ઓળમાં.

ને રીચીરોડપર પોષ્ટ આફીસની સામે.

મુ. અમદાવાદ.